

Malvik Senterparti
2.6.2017

Høringsuttalelse i konsesjonssaker 201601471-Verksfossen minikraftverk og 201305014-Nedlegging av dam Foldsjøen.

Generelt

Meraker Brug har to søknader inne hos NVE relatert til damanlegget i Foldsjøen i Malvik. Søknad om utbygging av Verksfossen minikraftverk og nedlegging av deler av damanlegget i Foldsjøen. Begge tiltakene vil etter vårt syn være å anse som betydelige inngrep i et vernet vassdrag som vil ha store konsekvenser for både områdene rundt Foldsjøen og videre nedover Homla.

Vi anser det som riktig å opprettholde vannspeilet på 207m. Dette vil ivareta dagens Litj-Foldsjø på et akseptabelt nivå og kvalitetene Foldsjøen som helhet har for folkehelsen og allmennhetens interesser.

Av de to søknadene vurderer vi søknaden om minikraftverk å ha minst innvirkning på området, men bare under gitte forutsetninger. Reguleringshøyde må ikke under noen omstendigheter få en lavere LRV enn 207m. Kraftverkets innvirkning på fiskebestand må minimaliseres mtp vanntemperatur, vannføring og evt. innslag av gjedde i elva.

Regler om vernede vassdrag må legges til grunn. Ved en eventuell innvilget konsesjon som tar ned vannspeilet fra 208,9m til 204m mener vi det må gis pålegg om reetablering av kantvegetasjon rundt Foldsjøen etter Vannressursloven (VRL) §§ 26b og 35 (9).

For øvrig anser vi ikke de samfunnsmessige konsekvensene eller alternative tiltak tilstrekkelig utredet etter forskrift om konsekvensutredninger § 7. Vi foreslår alternative tiltak i vår uttalelse.

Søknad om nedlegging av dam

Vi støtter Meraker Brugs vurdering om at tiltaket er konsesjonspliktig etter VRL § 8. Dette innebærer at søknaden må vurderes etter kapittel 3 i samme lov.

Etter § 41 må konsesjon avvises hvis nedlegging kan føre til vesentlig ulempe for allmenne interesser.

I rapporten om biologisk mangfold utarbeidet av Ole Roer påpekes de negative konsekvensene en nedlegging av dammen vil ha for Foldsjøen og Litj-Foldsjøen som viltlokalitet med stor verdi. Videre også fiskebestand og bunndyr. Vi er enige i vurderingene og mener at rapporten isolert sett er nok til å avslå søknad om nedlegging av dammen.

I tillegg til dette vil vi også påpeke de store konsekvensene for området rundt Litj-Foldsjøen som lett tilgjengelig friluftsområde. Både for hytteeiere, fastboende og allmennheten for øvrig.

I et folkehelseperspektiv har Foldsjøen stor verdi ved å være et lett tilgjengelig område med muligheter for friluftaktiviteter som bading, padling, fiske og båtliv sommers tid. Isfiske og skøyting vinterstid.

Bygdesamfunnet Mostadmark omslutter Foldsjøen. Bygda er som øvrige bygdesamfunn i Norge i dag under press med fraflyttingsproblematikk, nedlegging av offentlige tjenestetilbud og næring.

Det er nylig satt i gang et arbeid med mål om å blåse nytt liv i bygda med tiltak utarbeidet av innbyggere, politikere og næringsinteresser (deriblant Meraker Brug). Foldsjøen og Litj-Foldsjøen er en del av identiteten til bygda og man vil ved en nedtapping i verste fall kunne få økt fraflytting og en nedleggelse av et bygdesamfunn med en lang og stolt historie.

Det er viktig å påpeke at Foldsjøen ikke bare har verdi for Malviks innbyggere, men også for byene Trondheim og Stjørdals befolkning (213'000 innbyggere). Spesielt Trondheim er under sterk vekst og vil ha større behov for godt tilrettelagte friluftsområder i lang tid fremover.

Man skal etter § 23 vurdere andre tekniske løsninger eller annen utforming

Vi kan ikke se at det vurderes andre løsninger enn nedlegging. En mulig terskelløsning ved Litj-Foldsjøen nevnes, men tas ikke inn som et tiltak. En terskelløsning vil være til hinder for båtliv og padling som inngår som en del av dagen friluftsbruk av sjøen. Vår vurdering er at dette tiltaket ikke er tilstrekkelig avbøtende og kun må anses som en mulig nødløsning.

Vi mener alternativer som innebærer en høyere vannstand enn 204m burde blitt utredet. Et aktuelt tiltak kan være eksternt overløp i form av en kanal sprengt ut i berget på vestsiden av selve dammen. Man kunne også sett for seg en steinfylling i forkant av dagens demning hvor det er en naturlig terskel som strekker seg ca. 40m sørover. Dette tiltaket ville eliminert dambruddrisikoen.

En innvilgelse av konsesjon etter § 25 skal ha større fordeler enn ulemper for private og allmenne interesser

Fordelene med en nedtapping er kun av økonomisk karakter for eier. Eier er en stor aktør med meget god soliditet. Dette satt opp mot de store negative konsekvensene for allmenne interesser vil gjøre det vanskelig å argumentere for at en nedlegging av dammen har mindre ulemper enn om demningen opprettholdes. Sikkerhetsaspektet ved å opprettholde dammen kan etter vårt syn heller ikke tillegges vekt i denne vurderingen siden eier etter damsikkerhetsforskriften plikter å opprettholde sikkerheten.

Verneplan 123/2 Homlavassdraget

Under punkt 3.10 i søknaden vurderer søker at konsekvensen for tiltaket er ubetydelig negativ basert på at verneplanen kun omhandler elven Homla fra Foldsjøen og nedover.

Homlavassdraget er vernet i verneplan 123/2. I planen kommer det tydelig frem at verneplanen dekker vassdrag 123.4Z fra 0-604 m.o.h. med Foldsjøen som del av dette. I tillegg til stort naturmangfold er altså vernegrnlaget også store friluftslivsverdier og kulturminneverdier rundt Foldsjøen.

Søker sier selv under samme punkt 3.10 at Foldsjøen vil bli betydelig påvirket.

Vi mener derfor en riktig konsekvensvurdering av dette punktet vil være: Betydelig negativ.

Meraker Brug sier i sin søknad at tiltaket ikke vil ha så mye å si for friluftslivet.

En av fordelene med Foldsjøen som utfartsområde er at den er lett tilgjengelig med helårs bilvei og tilkomst via stier, brygger osv. I søknaden tenker de ikke å gjøre tiltak etter nedlegging av dammen og man må derfor medregne dette som en ulempe ved tiltaket.

Konklusjon

Nedlegging av dam vil føre til vesentlig ulempe for allmenne interesser, tiltaket har mindre fordeler enn ulemper for allmennheten og søknad må derfor avslås.

Søknad om Verksfossen kraftverk

Meraker Brug søker om å regulere Foldsjøen for kraftproduksjon med en HRV på 208,9 og LRV 206,4/205,4 (sommer/vinter). Dagens nivåer er 208,9 og 203. Søker argumenterer at en innvilget konsesjonssøknad kommer til å gi en mindre variasjon i vannstand enn i dag.

Ser man derimot på statistikken i figur 10 i søknaden ser man at vannspeilet stort sett har ligget på 207m eller mer siden 1995. Dette stemmer bra med det nivået vi mener er riktig for Foldsjøen.

Ved en omlegging av reguleringsformål fra flomdemping til kraftproduksjon vil man få hyppigere svingninger mellom HRV og LRV. Et kraftverk vil dermed føre til større variasjoner i vannmengde til tross for at HRV og LRV i søknaden har et mindre spenn enn dagens konsesjon.

En kraftutbygging med LRV på 2,5 m (sommer) og 3,5m (vinter) under HRV vil derfor i stor grad ha mange av de samme ulempene som en nedlegging av dammen vil ha. Vinters tid vil vannspeilet da ligge på 205,5m.

Med en LRV 207m hele året vil man kunne unngå disse ulempene.

Det er for øvrig ikke tatt hensyn til foreslåtte avbøtende tiltak i rapporten fra Ole Roer. Blant annet en reduksjon av vinterperioden med 15 dager.

Kulturminne, Mostadmark Jernverk (1653-1880)

Mostadmark Jernverk ligger i området mellom demningen og en eventuell kraftstasjon. Dette får innvirkning på vannførselen i elva som renner gjennom museumsområdet. Jernverket utnyttet kraften fra elva til produksjonen. For liten vannføring gjennom museumsområdet vil ha innvirkning på kulturminneopplevelsen ved jernverket og vil gi en direkte feilaktig fremstilling av kulturminnet. Verneplan 123/2 påpeker i verneformålet de store kulturminneverdiene. Etter VRL § 35 (8) skal det legges vesentlig vekt på verneverdiene. Jernverket regnes som et av de viktigste tekniske kulturminnene i Midt-Norge.

Vi anbefaler derfor å sette strenge krav til minstevannføring gjennom museumsområdet. Det må også legges strenge føringer på anleggsarbeid som kan gjøre skade på historiske konstruksjoner.

Vanntemperatur, fiskebestand

Det antydes i søknaden at vanntemperatur i elva kan påvirkes. Dette kan virke negativt på fiskebestanden i elva. Det kan også tenkes at et økt utslipp av vann lengre ned i elva vil øke spre gjedde ned i elva. Tiltak for å minimere dette må iverksettes.

Verksfossen

I punkt 3.4 i søknaden antar søker at Verksfossen ikke er en av fossene som er søkt vernet gjennom verneplan 123/2. I verneplanen heter det:

«Vernegrunnlag: Vassdraget, særlig elvas karakteristiske fosser, er viktige deler av et variert landskap i lavlandet, stedvis dominert av løsmasser. Stort naturmangfold knyttet til elveløpsform, geomorfologi, vannfauna, landfauna og botanikk. Store kulturminneverdier. Friluftsliv er viktig bruk. [...]»

Verneverdiene er altså karakteristiske fosser, store kulturminneverdier og friluftsliv (m.m.)

Vi mener derfor at søkers antakelser om Verksfossen er feilaktige da den både er en karakteristisk foss og en del av et viktig kulturminne av stor verdi.

Konklusjon

Kraftverket vil ha betydelig negativ konsekvens for verneverdier og allmenne verdier. Uten avbøtende tiltak vil kraftverket ha mindre fordeler enn skade og ulempe for allmennheten.

Malvik Senterparti, 2.6.2017.